

alijs medicis non raro errandi præbeatur occasio, ægròtantibusq; ex eorundem erratis non leue imminet periculum. Quod quum omnibus in confesso sit, non est cur multa demonstratione egeat. Vt verò pharmacopœorum, plurimum imperitorũ, hæsitatiõni consuleremus, singulis compositionibus, quæ id ipsum requirebant, Annotationes, adiecimus: in quibus nõ solum voces obscuriores, sed & res ipsas difficiliõres explicauimus, hac quidem ratione non solum pharmacopœis, verum etiam medicis consulere volentes, vt nihil planè esset in quo hætere possent. Hinc est quod interdum ea quæ pharmacopœorum captum exuperant, attigerimus. Vt autem ordine optimo singulorum medicamentorum compositiones traderemus, librum hunc Medicamentarium in Sectiones digessimus, vt singulæ sui generis medicamenta continerent, & ab inuestigantibus illa facile & expedite inuenirentur. In summa, nihil negligimus, quod operi lucem afferre posse iudicauimus. Hortamur itaq; pharmacopœos, vt in componendis medicamentis tum veterum, tum recentiorum diligenter caueant, ne quid adijciant, vel omittant, sed omnia ad præscriptum eorum qui medicamenta composita struxerunt, conficiant. Absit hinc studium gratificandi alijs qui suauioribus delectantur medicamentis, nisi id fieri possit citra virium labefactionem.

Annotationum ratio.

DE PONDERVVM, QVORVM IN COMPO- nendis medicamentis vsus est, ratione.

Sectio prima.

Vum citra ponderum, quorum in conficiendis medicamentis vsus est, cognitionem, ratio componendorum medicamentorum intelligi haud possit, principio de ijs nobis esse differendum putauit. Non solum autem hoc nomine ponderum ratio medico cognoscenda venit: sed & ideo, ne eorundem inscitia accidat, vt egris exitium afferatur. Nam quum constituta & certa sint quorundam medicamentorum pondera, adeo sanè, vt si quis ea temerè non obseruet,

Ponderum cognitio necessaria medico.

aut transcendat, certam & indubitatam corpori noxam, & nonnunquam etiam perniciem accersat: nihil profectò æque curandum medico erit, quam vt eorundem plenam & exquisitam noticiam habeat. Ponderum itaque tum nomina, tum rationem breuiter hic, & quantum instituto nostro conuenit, perstringemus, vt paratiores ad compositorum medicamentorum tractationem veniamus. Principio autem de ijs quibus Græci & Romani medici vsi sunt agemus: qualia quidem sunt, libra, quadrans, vncia, denarius, hexagium, drachma, scrupulus, silsqua, & obolus. Libra medica, quæ Græcis *λίτρα* dicitur, est vnciarum duodecim. Hinc duodenaria: & Romana, quod illa Romani vsi fuerint, vocatur. Hæc alio nomine pondo nominatur: idq; vbi per se, siue absq; alio pondere scribitur & effertur. Vbi verò cum alio ponderis vocabulo adiungitur, idem significat quod Græcis *σαδ μος* & *δλμι*, hoc est, pondus: vt pondo libra, pondo vncia. Libra igitur medica, quatuor quadrantes continet. Quum igitur medica libra non nisi duodecim contineat vncias, quod multis exemplis declarare possemus, plurimum hallucinètur nostræ ætatis indocti pharmacopœi necesse est, qui libram sedecim vnciarũ, quot sanè mercatoria & negotiatoria habet, ad conficienda medicamèta vsurpant. Quod verò eiusmodi libra vtatur, è libris partibus, quadrante maximè, quã quartã illi nominant, facile demonstratur. Si quidẽ huic quatuor vncias attribuit: quapropter vt eorundem libra sedecim contineat vncias, fateantur oportet. Si em̄ quatuor vncias quater sumpse-

Libra medica.
Duodenaria Romana.
Pondo.

Pharmacopœorum error.

sumpseris, sedecim prodibunt vnciæ, quæ libram constituent mercatoriam.

Quadrans. Quadrans itaq; sic enim Latini quartam libræ partem appellant, trium, & non
Triens. quatuor vnciarum pondus existit. Triens autem quatuor vncias continet.
Sextans. Sextans, sextam libræ partem, hoc est, vncias duas habet. Quocirca in mani-
 festo errore omnes propemodum Germaniæ nostræ Seplastarij ac Pharmaco-
 pœi versantur, eo quòd triente pro quadrante vtantur. Monacenses tamen phar-
 macopolæ (quod olim, dum illic medicinam facerem, deprehendi) legitima
Vncia. quadrante vtebantur. Vncia, Græcis ὑγγία dicta, quæ, vt comprehensum est,
 duodecimalibræ medicæ pars existit, drachmīs octo, seu denarijs Romanis se-
Denarius. ptem constat. Denarius itaq; pendet drachmam vnā, & septimam eius partem.
Nicolai Sa- Vnde se prodit Nicolai Salernitæ error, qui nulla veterum autoritate fultus,
lernitæ & vnciæ drachmas nouem tribuit. Cui etiam Seruitor, scriptor triobolaris, sub-
Seruitoris scribit. Atq; hos egregios duces magna pharmacopœorum turba, nullo habito
error. delectu, sequitur: nullaq; mehercle alia ratione, quàm quòd à iam dictis autori-
 bus sic est scriptum, sese tuentium: quum potius illis iudicio meliorum tum
Interpretum Græcorum tum Latinorum autorum standum esset. Panditur & hinc quorum-
Galenī er- dam Galeni interpretum error, qui perpetuò denarium cum drachma con-
ratum. fundunt, alterum pro altero pondere vertentes: quum tamen constet, dena-
Exagium. rium, vt iam ostensum est, drachma paulo, scilicet vna septima, esse grauior-
 em. Exagium, vel vt Græci appellant ἑξάγιον, pondus est quatuor scrupulo-
Sextula. rum. Nouum est nomen, quo recentiores Græci vsi sunt, maxime Actuarius in
σάγιον. Antidoto aurea Alexandrina. Latini Sextulam id pondus nominant. Græci
Drachma. alio nomine σάγιον appellant. Quanquam Nicolaus Myrepsus, si locus non est
Scrupulus. mendosus, ita Saracenos siliquam vocare ait. Drachma, quæ Græcis δραχμή &
 δρᾶξις vocatur, octaua est vnciæ pars, habetq; in se scrupulos tres. Scrupulus au-
 tem, siue scriptulus, qui Græcis γραμμα, quasi primum ponderis elementum,
Obolus. nominatur, obolos duos pendet. Obolus itaq; dimidium est scrupuli, seu sexta
Siliqua. drachmæ pars, pendetq; siliquas tres. Siliqua, quæ Græcis κεράτιον, Actuario
καρβέσις. more vulgi καρβέσις dicitur, grana quatuor frumenti pendet. Frumenti verò gra-
Granum. num Græcis σιτάριον nuncupatur: σιτῶν enim illis frumentū significat. Sed quum
σιτάριον. frumenti genera, Græcis nota, sint plura, triticum, hordeum, zea, auena, ory-
 za, milium, panicum, & Græci ipsi non explicarint cuius frumenti quatuor gra-
 na pendant siliquæ semen, hoc alius in aliam accepit partem. Pleriq; tamen id de
 hordei aut tritici granis scriptum esse interpretantur. Atq; referendum id qui-
 dem non ad omnia grana, sed mediocria, non enormia: neq; ad habitiora, neq;
 strigosa & emaciata. Quòd si igitur siliqua quatuor frumenti grana, vt demon-
 stratum est, pendet: & scrupulus sex siliquas, vt grana frumenti quatuor & vi-
 ginti complectatur scrupulus necesse est. Plurimum itaq; errāt pharmacopœi,
Pharmacopo- qui à Græcis & Mauris dissidentes, statuunt scrupulum viginti granorum esse.
larum er- Eum autem errorem ex Nicolao Salernita suxerunt. Caterum si ad legumina
vor. respiciamus, vnum granum seu semen siliquæ, sex lentis seminibus, quod nos
 experientia comprobauimus, pondere suo respondet. Hæc si sexies sumpseris
 (siliquæ namq; sex, vt dictum est, pendent scrupulum) in vniuersum sex & tri-
 ginta lentis semina prodibunt, quæ pondus scrupuli habēt. Hinc patet, Rhem-
Rhemij Fan- nij Fannij Palæmonis in libello de Ponderibus & mensuris inscripto locum
nij locus e- mirificè esse deprauatum, vbi inter cætera de scrupulo capite primo, sic scri-
mendatus. ptum reliquit:

*Semina sex alij siliquis latitantia curuis
 Attribuunt scrupulo, lentes veraciter octo.*

Nam si quis octo lentis semina cum scrupulo ponderare haud grauatus fue-
 rit, is manifestò comperiet, non octo lentis semina, vt præscripta innuunt car-
 mina:

mina: sed quatuor & quater octo, id est triginta sex, ut paulo ante quoque diximus, scrupulum pendere. Multo enim leuiora sunt octo lentis semina, quam ut scrupulum æquare possint. Proinde Fannij locus ita legendus erit:

*Semina sex alij siliquis latitantia curuis,
Attribuunt scrupulo lentes quatuor, quater octo,
Aut totidem speltas numerant, tristes iue lupinos*

Bis duo. — Lupini autem quatuor semina pendere scrupulum, cum Fannio Græcus Nicandri interpret tradit. Etsi Mauri tria tantum constituere scrupulum literis prodiderunt. Atque sic quidem se habent pondera, quibus olim veteres tum Græci, tum Romani vsi sunt, & hodie quoque vtuntur medici. Nunc ad ea veniemus, quibus peculiariter, præter iam dicta, Arabes vsi sunt: inter que primò nobis occurrit aureus, qui ipsis Arabibus denarium significat, hoc est, pondus drachmæ vnus cum septima eiusdem parte: & nequaquam, ut plerique putant, drachmæ vnus & dimidia. Dein Danich, quod perperam recentiores efferunt Danic, pondus est Arabibus, quod à Græcis *δραχμῶν*, à Latinis lupinus dicitur. Hoc Cleopatram imitati Arabes, aiunt pendere duas oboli tertias partes. Quum enim obolus pendat grana duodecim, seu dimidium scrupulum, Danich pendat grana octo necesse est. Siquidem quatuor grana ter sumpta, constituunt duodecim. Verum esse quod dicimus, Serapio confirmat, dum inquit: Obolus est Danich vnus & dimidiū, id est, grana duodecim. Tertij generis pondus, quo Arabes vtuntur, est Kirat. Sic autē siliquam Græco vocabulo, quod est *κίρατος*, deprauato nominant. Et non est nisi dimidia pars Lupini. Quod ex Auicennaliquet, quia ait: Et omnis Kirat, est grana quatuor hordei: quippe Lupinus octo grana hordei pendit. Aereolum quarti generis pondus, duo grana hordei pendit: Granum autem hordei apud Arabes minimum pondus est. Habent quidem & alia pondera Arabes, sed illa duntaxat referre volui, quod ijs maximè Mesue filius, ex cuius præscripto multa hodie conficiuntur medicamenta, vtatur. Quod si verò quispiam pleniorē & exquisitiorem ponderum iam dictorum, & aliorum omnium cognoscere cupit, is libros Georgij Agricolæ, viri perpetua memoria digni, planè aureos ea de re scriptos legat. Cæterum medici quasdam res simplices, ex quibus medicamenta conficiunt, interdum non metiuntur, nec ponderant: sed numero, vel manus complexu sumunt. Altero modo quum cæteris miscentur Pruna, Ficus, Zizipha, Myxa, & id genus alia: altero, quum herbæ aut flores alijs permiscentur. tum enim fasciculum, ut est apud Scribonium Largum: siue manipulum, vt apud Cornelium Celsum, horum esse sumendum præcipiunt. Græci, potissimum recentiores, non solum *δραμίδιον*, id est, fasciculum, sed etiam *δραμίδιον χειροπλάγιον*, id est, fasciculum qui manu comprehendi potest, nominant. Siquidem fasciculus, siue manipulus non est, nisi quod summa manu complicata apprehendi & complecti potest. Atque manipuli vocere i rustica scriptores crebro vtuntur. Recentiores medici pugillo, quod diminutiuum à pugno existit, pro pondere vtuntur. Significat verò illis pondus herbarum & florum, quod pugno, seu compressis in extremo digitis capi potest, adeoque alteram fere manipuli partem. Quod quidem genus ponderis recentioribus Græcis, Aëtio potissimum, *δραξ* nuncupatur. Nunc reliquum est, vt notas ponderum, quibus hodie in conficiendis medicamentis tum medici, tum pharmacopœi vtuntur, subiiciamus, quæ sunt eiusmodi:

Arabum pondera.
Aureus.
Danich.

Kirat.

Aereolum.
Granum hordei.

Fasciculus.
Manipulus.

δραμίδιον.

Pugillus.

δραξ.

Ponderum nota.

Libræ	}	Hæc nota	}	est,
Semis				
Quadrantis				
Vnciæ				
Drachmæ				
			lb.	
			S.	
			qr.	
			ʒ.	
			ʒ.	

O Scrupulum

Scrupuli	} Hænota	} est.
Grani		
Manipuli		
Pugilli		
		{ 3.
		{ Gr.
		{ M.
		{ P.

Et si autem præstaret, abiectis ac posthabitis profus iam dictis notis, pondera ipsa primis suis saltem literis, si non integra, scribere, potissimum vnciam & drachmam, ne scilicet notarum 3 & 3 affinitate vel medici, vel pharmacopœi ipsi magno mortalium incommodo peccarent, & aberrarent: tamen quum vsus longi temporis id obtinuerit, vt pondera notis potius quibusdam quam literis designentur, in eam maximè curam incumbere decet medicos, vt accuratè ductus notarum delineent, quo ab omnibus agnosci, & aliâ ab alijs discerni queant, ne scilicet scribendi negligentia pharmacopœis errandi occasionem præbeant. Nos quidè neglecto quo hodie medici vtuntur more, pondera & mensuras medicamentorum integris dictionibus, quo minus tum typographus in ijs excudendis, tum pharmacopœi in construendis compositionibus aberrarent, exarauimus. Sed de ponderibus satis, ad medicamentorum igitur compositiones iam transire tempestiuum est.

DE ANTIDOTIS, SEV CONFECTIONIBVS
MAGNIS VOCATIS, ET OPIATIS,
Sectio secunda.

AVREA ALEXANDRINA.
Nicolai Myreplici.

AD capitis fluxiones, à frigore natas, efficax est: dolorem enim eius confestim mitigat. Oculorum lachrymas sistit, dentium dolores sanat, non modò epota, sed & imposita. Comitialibus subito factis, profus auxiliatur. Furiosorum incompositos motus compescit, & in vniuersum omnè capitis dolorem mulcet. Tussientibus, tabidis, humores aëgre à thorace reijcientibus, cardiacis, sanguinemq; excreantibus mirificè opitulatur. Confert etiam resolutis, viscerum & laterum malis. Lapides conterit, stillicidium & difficultatem vrinæ soluit, & omnia vteri vitia discutit. Quotidianis, tertianis, & quartanis febribus ante inuasionis horam sumpta succurrit. Quisquis deniq; semper hac vtiantidoto consueuerit, is neq; apoplexiæ, neq; colico malo vnquam obnoxius erit. Conficitur autem in hunc modum. Asari, ^a seminis hyosciami, ^b carpobalsami, ana drachmas duas & dimidiam. Caryophylli, opij, ^c myrrha, cyperi, añ drachmas duas. ^d Balsami, cinamomi, ^e folij, zedoariæ, zingiberis, ^f costi, corallij, ^g castiæ, euphorbij, tragacanthæ, thuris, ^h styracis calamitæ, ⁱ saluiæ, ^k mei, seselios, ^{*} sinapi, ^l saxifragæ, anethi, anisi, añ drachmā vnam. Ligni aloës, ^m rhei pontici, aliptæ moschata, castorij, spicæ, galangæ, opanacis, anacardij, mastiches, sulphuris ignem non experti crudius, radicis pæoniæ, eringij, carnis palmularum, ⁿ behen albi & rubri, rosarum, thymi, acori, pulegij, aristolochiæ longæ, gentianæ, corticis radicis mandragoræ, chamædryos, ^o phu, ammeos, baccarum lauri, piperis longi, piperis albi, xylobalsami, ^p carnabadij, ^q amomi, ^r seminis macedonij, ^s libyftici, rutæ, ^t sinonis, añ drachmam dimidiam. Auri puri, argenti puri, ^u margaritarum non perfora,